

TÜRKİYE'DE POLİSİYE TÜR YAPIMLARDA HUKUK VE ADALET İLİŞKİSİ ÜZERİNE

ON THE RELATIONSHIP BETWEEN LAW AND JUSTICE IN DETECTIVE KIND PRODUCTIONS IN TURKEY

Dr. Nagihan ÇETİN

Kocaeli/Türkiye

Article Type : Review Article / İnceleme Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1015>

Reference : Çetin, N. (2018). "Türkiye'de Polisiye Tür Yapımlarda Hukuk Ve Adalet İlişkisi Üzerine", International Social Sciences Studies Journal, 4(25): 5465-5470

ÖZ

Hukuk ve adalet kavramları, hem birbiri ile yakından ilişkili görülen hem de sık sık tartışılan iki kavramdır. Hukukun kaynağının adalet olup olmadığı, bir diğer ifadeyle hukukun adaletle dayanıp dayanmadığı sorusu ilköğretilerden beri sorulagelmektedir. Bu konuda temelde iki görüş öne çıkmaktadır. Tabii hukuk görüşüne göre hukuk, adaletle dayanırsa hukuktur ve bireyler bu hukuki yapının kurallarına uymak zorundadır. Bir diğer görüş ise hukuki pozitivizmdir ve bu görüşe göre, adalet metafizik bir kavramdır, görecelidir, haliyle hukuk gibi bir bilimin ne konusu ne de dayanağı olabilir.

Türkiye özelinde bakıldığında hukukun adil olmadığı fakat adil olması gerektiği, hukukun adaletin sağlanmasında bir araç olduğu yönünde ciddi bir görüş hâkimdir, bu yönde bir beklenti bulunmaktadır. Haksızlığa uğradığını belirten insanların mahkemelerde ve çeşitli mecralarda adalet istediklerini dile getirmeleri, toplumda infial oluşturan bazı eylemlerde mahkemenin verdiği cezadan çok uzak bir şekilde suçluların hapisanelerde öldürülmesi vakalarında adaletin yerini bulduğu yönünde bir düşünce oluşması, toplumun bir kesiminde hukukun adaleti sağlamada yetersiz kaldığı kanısının var olduğunun göstergeleridir. Bu düşüncenin bir diğer görünür kılındığı mecra televizyon dizileri, internet dizileri ve sinema filmleridir. "Polisiye tür" olarak nitelendirilebileceğimiz bu yapımların bir kısmında hukukun suçluları cezalandırmasına yardım etmekle yükümlü olan polislerin bazılarında, hukukun adil olmadığı ve adaleti sağlayamayacağı düşüncesinin bulunduğu görülmektedir. Bu yapımlarda çoğunluğun değil de müstakil örneklerin adaleti kendilerinin sağlamaya çalıştığı durumlar vardır. Özellikle çocukların tecavüze uğraması ve öldürülmesi vakalarında bazı polislerin yetkilerini aşan zaman zaman da suç işleyen karakterler olarak temsil edildiği görülmektedir.

Bu çalışmada kuramsal çerçevede tabii hukuk ve hukuki pozitivizm üzerinde durulurken, kapsam içerisinde Türkiye'deki polisiye tür yapımlarda hukuk ve adalet ilişkisinin ele alınış şekilleri incelenecektir. Çalışmanın amacı bir hukuk devletinde beklentiler istedik ölçüde karşılansın karşılanmasın, hukukun üstünlüğünün devamlılığının şart olduğu görüşünden hareketle bu yapımların münferit de olsalar ciddiye alınmaları ve toplumun bir kesiminin beklentilerini hem yansıtmada hem de toplumu şekillendirmede etkin olabildikleri gerçeğinden hareketle incelenmeleridir.

Anahtar Kelimeler: Polisiye Tür, Sinema, Dizi, İnternet, Hukuk, Adalet

ABSTRACT

The concepts of law and justice are both regarded as related to each other and have been often discussed. Whether law is originated from justice, in other words, law is based on justice has been matter of discussion since the early ages. Mainly two views become prominent on this issue. According to the view of natural law, provided that law is based on justice, then it is law, and individuals are obliged to obey the rules of judicial structure. Another view on this subject is legal positivism, and according to this view, justice is a metaphysic concept, relative, accordingly, it can neither be a subject nor a basis of a science like law.

But there is an serious view in Turkey, which argues that law is unfair, but is supposed to be fair, law is a means that serves to secure justice, and expectations are in this direction. Peoples' requests for administration of justice at courts and various platforms, who felt hard done; arising of a consideration on that justice has been done in cases of being killed of criminals in prisons, far away from the sentence of the court, whose crimes created indignation in society, are the indicators of that a section of society believes that law is not capable of secure the justice. Another platform where this consideration is visibly available are television serials, internet serials and movies. It is seen in a part of these productions qualified as "kind of detective" that, some policemen obliged to help law on the punishment of criminals believe that law is unfair and unciple of secure justice. In most of these productions, not majority of

actors, only some actors by themselves seek for justice. In some cases especially where children are raped and killed; some policemen are seen to represent characters, exceeding their powers and committing crime from time to time.

In this study, natural law and legal positivism was laid emphasis on in theoretical frame, and discussing ways of the relationship between law and justice in detective kind productions in Turkey were examined. The aim of the study is that regardless of satisfaction of the expectations in a state of law; considering necessity of the continuity of the superiority of law, these productions, even being individual, should be handled seriously and examined considering their effectivity on both reflection of expectations of a section of society and on shape society.

Key Words : Kind of Detective, Movie , Serial, Internet, Law, Justice

1. GİRİŞ

Bu çalışmada polisiye tür yapımlardan kasıt polisiye türdeki televizyon dizileri, internet dizileri ve sinema filmleridir. Çalışmada bu yapımlardaki hukuk ve adalet ilişkisinin yeri üzerinde durulacağından öncelikle hukuk ve adalet kavramlarının birbiriyle ilişkisinin incelenmesi uygun görülmektedir. Bu bağlamda kavramsal çerçevede hukuk ve adalet kavramlarının ilişkisi adaleti hukukun temeli olarak kabul eden tabii hukuk teorisi ve bu görüşe ciddi eleştiriler getiren hukuki pozitivism üzerinden ele alınacaktır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Hukuk denilince akla ilk gelen kavramlardan biri adalet kavramıdır. Fakat hukuk ve adalet bağlantısı, hukukun adaleti sağlamak gibi bir işlevinin olup olmadığı üzerinde birçok farklı görüş olduğu da bir gerçektir. “Hukuka ilişkin farklı tanımları, hukuki pozitivism ve tabii hukukla ilgili olarak da belirtmek mümkündür” (Uygur, 2004: 32). “İlk Çağdan bu yana pek çok düşünür adalet kavramını değişik şekillerde tanımlamışlardır. Hukukun genel teorisinde, adalet kavramı konusunda birbirine muhalif iki büyük teori vardır: Tabii hukuk ve hukuki pozitivism teorileri” (Gözler, 2008: 77).

Bu iki teoriden tabii hukuk teorisi adalet kavramını hukukun merkezine almaktadır. Haliyle adalet anlayışı ve adaletin kaynakları değiştiğinde hukuk anlayışı da değişmektedir ki bu durum kendi içerisinde dahi başlı başına bir sorundur. Tabii hukukun adalet anlayışının ve buna bağlı olarak hukuktan beklentisinin üç farklı dönemde üç değişik şekilde görülmesi de bu sorunu somut bir şekilde gözler önüne sermektedir. İlk olarak “İlk Çağda tabii hukuk, kendi isminden de anlaşılacağı üzere ‘tabiat’ kavramı üzerine kuruludur... İlk Çağ tabii hukukçuları, tabiatın fiziki doğa düzenini anlamışlardır... Hukukun geçerliliğinin kriteri olan adalet de tabiata uygunluk ile tanımlanmıştır” (Gözler, 2008: 79).

Bu bakış açısıyla tabiata uygun olan bir hukuki yapı adildir. Fakat bu dönemde özellikle her açıdan güçlü ile güçsüz arasındaki uçurumların tabiata uygun olarak görülmesi sıkıntılı bir durumdur. Bu dönemin düşüncesini yansıması açısından Aristo dikkate değer bir düşündürdür. “Aristo, köleliğin tamamen doğal bir kurum olduğunu, zira tabiatın bazı insanları efendi, diğerlerini ise köle olarak yarattığını düşünüyordu” (Gözler, 2008: 80). Çünkü Aristo bireyden ziyade toplumsal yapının önemine inanmaktadır ve “bu anlamda bireyin toplum içinde sahip olduğu bireysel ve politik prestij bireyin polis düzenine bir katkı olarak yorumlanabilir” (Topakkaya: 2008: 38).

Orta Çağa gelindiğinde ise din ve inanç kavramları ön plana çıkmaktadır. “Orta Çağda tabii hukuk, tanrısal iradede kaynaklanan hukuk olarak tanımlanmıştır” (Gözler, 2008: 81). Bu dönemin önemli temsilcileri de Aziz Augustinus ve Aziz Thomas gibi din adamlarıdır. Bu dönemde özellikle tanrıya, dine dayanan hukuki yapılar adil olarak görülmektedir.

Tabii hukukun son dönemi ise Yeni Çağdır. “Bu dönemdeki tabii hukukçular, hukuku Tanrı’nın iradesinden bağımsız hale getirmeye çalışmışlardır... Bu dönemdeki tabii hukuk anlayışına göre, hukukun yaratıcı kaynağı tüm insanları yöneten ‘tabii akıl’dır” (Gözler, 2008: 81-82).

Tabii hukuk teorisine en sert eleştiriler hukuki pozitivism teorisini savunanlardan gelmiştir. “Hukuki pozitivism, tabii hukukun adalet anlayışını eleştirir ve bu kavramın fizik ötesi bir değer olarak tanımlanamaz bir kavram olduğunu ve bu nedenle de hukuk biliminin dışına itilmesi gerektiğini savunur” (Gözler, 2008: 82). Hukuki pozitivism, tabii hukuka karşı eleştirileri bununla sınırlı değildir. Adil olan ile adil olmayanın kesin ayrımlarının yapılamaması, bunlar belirlenirken nesnel kriterlerin kullanılamaması, bir insan için adil olanın bir başka insan için adil olmayacağı gerçeği ve hukuk, adilse hukuktur düşüncesinden hareketle bireylerin adil olduğunu düşünmedikleri kurallara uymayı reddetme hakkı elde edecek olmaları da hukuki pozitivism, tabii hukuka getirdiği eleştirilerdendir (Gözler, 2008: 83-86).

Konunun teorik yanı bu şekilde iken toplum hayatına baktığımızda bu iki teorinin de kendisine yer bulduğu görülmektedir. “Hukuk öteden beri adaletle çeşitli şekillerde ilişkilendirilmiştir. Hukukun adaletle ilişkisi en başta gündelik dilde standart bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Her şeyden önce, insanlar hukuka

genellikle adalet beklentisiyle bakarlar” (Erdoğan, 2015: 335). Toplum içerisinde hukukun adil olması, adaleti sağlama gerektiğini düşünenlerle birlikte aslında hukukun adalet kavramından ayrı olarak düşünülmesi gerektiğini, adaleti sağlama gibi bir işlevi olmadığını düşünenler bir arada bulunmaktadır. Bu toplumsal yapı ekranlara da benzer şekilde yansıtılmakta ve farklı karakterler üzerinden suçluların cezalandırılmasında hukukun yetkili olduğunu düşünenlerle birlikte hukuki yapının dışında eylemler gerçekleştirildiği ve bunu yapanların da kahramanlaştırıldığı örnekler de bulunmaktadır. Bu noktada, bu çalışmada incelenen yapımlardan “Filmler estetik kaygıların ve belirleyicilerin yanı sıra, ortaya çıktıkları dönemin koşullarından fazlasıyla etkilenir, içinde buldukları dönemin koşullarını ve toplumsal olguların algılanma biçimlerini yansıtır. Öte yandan, film yaratıcılarının zihninde bilinçli ya da bilinçsiz olarak ulaşmak istedikleri kitleye dair bir fikir vardır ve filmler aslında dönemin izleyici kitlesi hakkında da birer bilgi kaynağıdır” (Abisel, 2005: 295) fikrinin öncülüğünde istifade edilmeye çalışılacaktır.

3. POLİSİYE TÜR YAPIMLARDA HUKUK-ADALET İLİŞKİSİ

Polisiye tür yapımlar, aksiyon, dram ve eğlence tarzı konuları bünyesinde barındırabilen yapımlar olarak gerek ekranlarda gerekse de sinema da oldukça tercih edilen yapımlardır. Bu yapımlarda hukukun adalet sağlama işlevi genelde iki şekilde yer bulmaktadır. Bunlardan ilkinde polisler görevlerinin bilincindedir, adaleti sağlama işinin yargı makamlarının sorumluluğunda olduğunu farkındadırlar. Zaman zaman özellikle çocuk cinayetlerinde orantısız bir güç kullansalar da suçluları cezalandırmak gibi bir işlev yüklenmezler. Örneğin 1999 yılında başlayarak üç sezon yayınlanan *Yılan Hikâyesi*¹ isimli televizyon dizisinde komiser Mehmet Ali ve ekip arkadaşları zanlıları yakalamakla yetinirler. Mehmet Ali, kendi çocuğunun katilini yakaladığında dahi intikam duygusuyla onu öldürmeye kalkışmaz, teslim olmasını ister; fakat zanlı silahına yönelince onu öldürmek zorunda kalır ve sonrasında silahın boş olduğunu öğrenince de üzülür.

Yine 2006 yılında yayınlanmaya başlayan ve 2018 yılı itibariyle yayın hayatına devam eden bir diğer televizyon dizisi olan *Arka Sokaklar*'da² tüm ekibin Rıza Baba diye hitap ettiği Rıza Soylu ve arkadaşları zaman zaman orantısız güç olarak nitelendirilebilecek davranışlar sergileseler de kendilerini hukukun yerine koyup adaleti sağlamaya çalışmamaktadırlar. Hukukun adil olmadığı gibi bir fikre sahip değillerdir; fakat dizide, özellikle Türkiye’de son yıllarda daha da fazla görünür hale gelen çocuk cinayeti olaylarından esinlenilerek çekilen bölümlerde ciddi anlamda bir orantısız güç kullanımı görülmektedir. Bu olayların dışında ekipten birinin eşi de öldürülse, çocuğuna da zarar verirse öncelikle Rıza Babadan sonrasında ise ekibin diğer üyelerinden “Onu cezalandırmak, cezasını vermek bizim değil hâkimin, savcının görevi” şeklinde bir uyarı gelir ve zanlı yakalanarak mahkemeye çıkarılır. İntikam alma ya da zanlıyı kendilerinin cezalandırması gibi bir eyleme girişilmez, iş yargı makamına devredilir.

Polisiye tür televizyon dizilerinde hukuk ve adalet ilişkisinde sorunların temsil edildiği, bariz bir şekilde dile getirildiği, bir değil birçok karakter üzerinden görünür kılındığı dizi *Behzat Ç*³’dir. *Behzat Ç*, 2010 yılında yayınlanmaya başlanıp üç sezon boyunca yayınlanan bir televizyon dizisidir. Dizi ile aynı paralelde ilerleyen 2011 ve 2013 yıllarında vizyona giren iki de sinema filmi çekilmiştir. *Behzat Ç* adlı yapımda temsil edilen

¹ **Yapımın Adı:** Yılan Hikâyesi

Yayımlandığı Kanal: Kanal D

Bölüm Sayısı: 90

Yayılanmaya Başladığı Tarih: 1999

Yapımcı: Osman Yağmurdereli

Yönetmen: Yüksel Aksu, Nihat Durak, Emine Karagüllü

Senaryo: Tayfun Güneyer

Başrol Oyuncuları: Mehmet Ali Alabora, Meltem Cumbul

² **Yapımın Adı:** Arka Sokaklar

Yayımlandığı Kanal: Kanal D

Bölüm Sayısı: 495 (16 Kasım 2018 tarihinde yayınlanan bölüm)

Yayılanmaya Başladığı Tarih: 2006

Yapımcı: Türker İnanoğlu

Yönetmen: Orhan Öğuz

Senaryo: Ozan Yurdakul, Sinan Yurdakul

Başrol Oyuncuları: Zafer Ergin, Şevket Çoruh, Özgür Ozan...

³ **Yapımın Adı:** Behzat Ç

Yayımlandığı Kanal: Star TV

Bölüm Sayısı: 96

Yayılanmaya Başladığı Tarih: 2010

Yapımcı: Tarkan Karlıdağ

Yönetmen: Serdar Akar, Ümit Karaca

Senaryo: Ercan Mehmet Erdem

Başrol Oyuncuları: Erdal Beşikçiğlu, Canan Ergüder...

polislerin bir kısmının hukukun adil olduğuna inanmadıkları somut bir şekilde anlatılmaktadır. Yapımdaki cinayet büro amiri Behzat kendisini uyarın üstlerine sık sık “sizin adaletinizin... Adalet bu mu” diyerek tepki göstermektedir. Özellikle Cumhuriyet savcısı Esra ile olan sahnelerinde hukukla adaletin sağlanamayacağını vurgulamaktadır. Behzat’ın aksine Cumhuriyet savcısı Esra, yaşanan ülkenin bir hukuk devleti olduğunu, hukukun adaletin olduğu yerde Behzat’ın kendince adalet sağlayamayacağını sıklıkla dile getirmektedir.

Bu yapımda, hukukun adaleti sağlamada yetersiz kaldığını savunan polislerden biri de Suna isimli narkotik şube başkomiseridir. Suna, başkomiser rütbesiyle görevine devam ederken bir yandan da, taciz ve tecavüz suçundan kanuni yollarla ceza almış bir süre sonra serbest kalmış ya da hiç yakalanmayıp ceza almamış kişileri öldürmektedir. Suna, Behzat tarafından yakalandığında ise hukuka güvenmediğini adaleti kendisinin sağlamak istediğini belirtir ve yakaladığı son kişiyi de öldürdükten sonra intihar eder.

Bu yapımdaki hukukun adaleti sağlayamadığı düşüncesinin belirgin bir şekilde görüldüğü karakterlerden ikisi de otopsi doktoru Barbaros ve morg görevlisi Muzaffer’dır. Barbaros doktordur ve babası ağır ceza hâkimidir, Barbaros’a küçüklüğünden beri çok sert bir şekilde davranmaktadır. Muzaffer ise eğitim seviyesi düşük bir morg görevlisidir, kimsesi yoktur. Bu ikili bir araya gelerek kanunlar suçsuz görse bile suçlu olduğuna inandıkları kişileri öldürmeye başlarlar. Sekiz, on kişiyi öldürdükten sonra Behzat ile evli olan Cumhuriyet savcısının öldürülmesi olayına karıştığını öğrendikleri bir bakanı, nüfuzlu iş adamlarını ve Barbaros’un babası olan ağır ceza hâkimini öldürürler. Bu arada kendileri de ölür.

Türkiye’de televizyon dizilerinin yanında son yıllarda internet dizileri de yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu dizilerden polise türde olan 2018 yılında yayınlanan *Şahsiyet*⁴ adlı internet dizisi hukuk ve adalet ilişkisine oldukça geniş bir şekilde yer vermektedir. Dizi hukukun adaleti sağlamada hiçbir şekilde yeterli olmadığı fikri üzerine kurgulanmıştır. Dizide birçok insanı öldüren Agâh bey iki polis tarafından iki kere yakalanır ama tutuklanmaz. Çünkü Agâh bey, geçmişte bir çocuğun, Reyhan’ın, toplumun önde gelen öğretmen, hakim, işadamı gibi meslek gruplarından kişilerin de içinde bulunduğu bir grup tarafından defalarca tecavüze uğradığını ve sonunda dayanamayarak intihar ettiğini öğrenmiştir ve Agâh bey bu kişileri tek tek öldürmektedir. Agâh bey, polisleri kendisini tutuklasalar da adaletin yerini bulmayacağına, hukukun ve adaletin farklı olduğuna, mahkemelerin hukuki yapılar olduğuna ama adaleti sağlayamadıklarına ikna eder ve polisler tarafından serbest bırakılır. Hatta Agâh beyi serbest bırakan ikinci polis olan Nevra, Agâh beyden bu seri katilliği devralır ve onun öldüremediği diğer kişileri de Nevra öldürür. Çünkü Reyhan, Nevra’nın çocukluk arkadaşıdır ve Reyhan’a tecavüz edenlerden biri Nevra’ya da tecavüz etmiştir; fakat Nevra bu olayı bilinçaltına iterek unutmaya çalışmış Agâh bey ona hatırlatana kadar da unutmayı başarmıştır.

Hukuk ve adalet ilişkisinin yer aldığı bir diğer yapım türü sinema filmleridir. Sinema filmlerinde de hukukun adaleti sağlamada yetersiz kaldığı bazen örtük bazen ise açık bir şekilde dile getirilmiştir. 2010 yılında vizyona giren *Av Mevsim*⁵ isimli sinema filminin konusu, bir bataklıkta kesik bir elin bulunması ve İstanbul emniyetinden cinayet masası polislerinden Ferman, İdris ve Hasan’ın olayı soruşturmasıdır. Soruşturma neticesinde elin Pamuk isimli on yedi yaşında bir kıza ait olduğu ve Pamuk’un, zengin bir iş adamı olan Battal Çolakzade’nin böbrek yetmezliği hastası olan kızı için zorla organ alımı sırasında öldüğü anlaşılır. Olayı aydınlatan Ferrman, Çolakzade’yi Pamuk’un elinin bulunduğu bataklığın yanı başında bulur ama yakalamaz. Çolakzade’ye “Her şey burada başladı, burada bitsin” diyerek onun kendisini öldürmesine izin verir. Burada Ferman’ın hukukun adalet sağlayıp sağlayamadığı noktasında şüpheler için mi böyle bir yola başvurduğu ya da Çolakzade’nin yakalanmayı kendisine yakıştıramayacağını düşündüğü için mi intihar etmesine izin verdiği net olarak anlaşılmaz, filmde bu durum kapalı bırakılmıştır.

⁴ **Yapımın Adı:** Şahsiyet
Yayınlandığı İnternet Kanalı: puhu TV
Bölüm Sayısı: 12
Yayın Yılı:2018
Yapımcı: Ay Yapım
Yönetmen: Onur Saylak
Senaryo: Hakan Günday
Başrol Oyuncuları: Haluk Bilginer, Cansu Dere

⁵ **Yapımın Adı:** Av Mevsimi
Vizyona Girdiği Tarih: 3 Aralık 2010
Yapımcı: Murat Akdilek, Medina Jeffi
Yönetmen: Yavuz Turgul
Senaryo: Yavuz Turgul
Başrol Oyuncuları: Şener Şen, Cem Yılmaz

Polisiye tür sinema filmlerinde bir polisin hukukun adaleti sağlamada yetersiz kalacağı fikri taşıdığı en bariz örneği *Ejder Kapanı*⁶ adlı filmidir. Film, 2010 yılında vizyona girmiştir. “*Ejder Kapanı*, adaletten alınan bir intikamın hikâyesi. Suçluları öldürerek adaletle ders vermek isteyen bir katilin intikamı”dır (Çevik, 2010: 17). Filmde Ensar, askerliğini Güneydoğuda yapıp evine dönen bir askerdir. Kız kardeşine, iki kişinin tecavüz ettiğini, bu yüzden kardeşinin intihar ettiğini öğrenir. Bunun üzerine kardeşinin mezarında “Seni kirletenlerin gırtlığına şu mezarın toprağını sokmazsam bana da bundan sonra şerefsiz Ensar desinler” şeklinde yemin eder. Fakat yeminini yerine getiremeden ölür. Ölmeden hemen önce yanında olan komiser Celal’e “Yemin ettim, kardeşimin toprağını gırtlaklarına sok.” der. Komiser Celal de bu isteği yerine getirir ve sadece Ensar’ın kardeşine tecavüz edenleri değil, o yıl afla hapisten çıkan, çoğunluğu çocuklara taciz ve tecavüz suçundan ceza almış olan 23 kişiyi öldürür. Bunu yaparken de adı “Ejder” olan bir tür hayvanla öldürdüklerine işkence eder. Ölenlerin vücutlarından toprak parçaları çıkar. Komiser Celal, böylelikle, hem Ensar’ın vasiyetini yerine getirir hem de geçmişte tecavüze uğramış olan kendi kardeşinin intikamını almış olur.

Bu filmde iki yerde televizyon haberlerinde, toplumdan kişilerle yapılan röportajlara yer verilmektedir. Bu röportajlarda insanların katili suçlu bulmadığı, çünkü hukukun adaleti sağlamada yetersiz kaldığı fikrine sahip oldukları anlatılmaktadır. Yaşlı bir kadının dilinden tecavüzcüleri öldüren katil için “Hepimizin aklından geçeni ama kimsenin yapmaya cesaret edemediğini yapıyorsun oğlum, eline sağlık.” sözleri aktarılır ve haberleri sunan spiker de bu ifade için “Belki de son birkaç haftada yaşananları en iyi özetleyen ifade bu, çünkü gerçekten...” diyerek aslında bu fikrin bir kişinin değil pek çok kişinin görüşü olduğunu ifade eder. Filmin sonunda katil bir mekânda sıkışıp yakalanacağı zaman halkın bir kısmının mekânın önünde toplanarak “Hepimiz birer komandoyuz, Türkiye seninle gurur duyuyor.” tezahüratlarıyla katile destek vermeleri de bu fikrin bir uzantısı olarak okunmalıdır. Son sahnelerde yakalanan katilin “Benim hesabım adaletle, sen yakaladın içeri tıktın adalet onları dışarı saldı...” sözleri de aslında katilin amacının kendi adaletini sağlama isteği olduğunu göstermektedir.

4. SONUÇ

Hukuk ve adalet kavramları birbirleri ile olan ilişkilerinin yanında tartışmaları da beraberlerinde devam ettiren iki kavramdır. Tabii hukuk görüşüne sahip olanlar hukukun adaleti sağlama işlevinin olduğunu, adaletin hem hukukun bir işlevi hem de dayanağı olduğunu belirtirlerken, hukuki pozitivizm hukuk ile adaletin ayrı yapılar olduğunu, hukukun mutlak bir adalet sağlayamayacağını, zaten böyle bir şeyin mümkün olamayacağını belirtmektedirler.

Bu iki görüş toplum nazarında da ismi konmasa da kendisine yer bulmaktadır. Toplumun bir kesimi hukuktan adil olmasını, adaleti sağlamasını beklerken bir yandan da bunu tam olarak yerine getiremediğini düşünmektedir⁷.

Bu çalışmada Türkiye’deki polisiye tür yapımlarda hukuk ve adalet ilişkisinin yeri incelenmiştir. Polisiye tür yapımlar içerisinde televizyon dizilerinden, internet dizilerinden ve sinema filmlerinden örnekler üzerine odaklanılmıştır. 1999 tarihli *Yılan Hikâyesi* isimli dizi ile 2018 tarihli *Şahsiyet* isimli dizi arasında hukukun adalet sağlama işlevini tam olarak karşılayamadığı görüşünün tam olarak belirlenemeyen bir aşamalarda daha belirgin bir şekilde dile getirildiği görülmüştür. *Yılan Hikâyesinde* polis zanlıyı yakalamakla yetinirken, *Arka Sokaklar’da* zaman zaman orantısız güç kullanılarak zanlılar yargı makamlarına teslim edilmektedir. *Av Mevsimi’nde* polis zanlının kendisini öldürmesine izin vermekte hatta teşvik etmektedir. *Behzat Ç’de* iki farklı polis karakteri üzerinden adalet sağlamanın kanunlarla olmayacağı fikri dile getirilirken polislerden biri, Behzat, her şeye rağmen görev sınırlarının içerisinde kalırken diğer polis olan Suna, suçlu gördüğü kişileri öldürerek adaleti sağlamaya çalışmıştır. Doktor Barbaros ve morg görevlisi Muzaffer ise ortak bir şekilde suçlu gördükleri kişileri öldürerek hukuki yapının dışına çıkmışlardır. *Ejder Kapanı’nda* ise yine bir polis görevinin dışına çıkarak afla cezaevinden çıkmış olan taciz ve tecavüz suçlularını işkence ederek

⁶ **Yapımın Adı:** Ejder Kapanı
Vizyona Girdiği Tarih: 22 Ocak 2010
Yapımcı: Erol Avcı
Yönetmen: Uğur Yücel
Senaryo: Kubilay Tat
Başrol Oyuncuları: Uğur Yücel, Kenan İmirzahoğlu, Nejat İşler, Berrak Tüzünataç

⁷ Bu konuda, Konda Araştırma ve Danışmanlık Merkezinin 2010 yılında hazırladığı “Hukuk ve Adalet Algı ve Beklentiler” isimli ankete dayalı raporun verileri dikkate değerdir. Bu raporda hukuk, adalet ve mahkeme kararları hakkındaki sorularda birbirine oranlayarak söylersek hukukun ve mahkemelerin adaleti sağlamada etkin olduğunu düşünenlerin oranı bu konuda olumsuz fikre sahip olanların oranından yaklaşık iki kat fazla olduğu görülmektedir. Fakat bu oranlar dahi aksi yönde fikre sahip olanların sayısının az olmadığı sonucunu çıkarmaktadır. Rapor hakkında geniş bilgi için bkz. KONDA Araştırma ve Danışmanlık Merkezi, (2010). Hukuk ve Adalet Algı ve Beklentiler, İstanbul.

öldürmüş ve derdinin adaletle olduğunu belirtmiştir. Bu filmde televizyon haberleri üzerinden katilin suçlu görülmediği fikrine sahip olanların sayısının hiç de az olmadığı aktarılmıştır. Ayrıca film “Toplum nazarında oldukça tartışmalı bir konu olan af yasasına (ı) gündeme getirerek ulusal bir konuya parmak basmaktadır” (Aytaş-Tüysüz, 2011: 13).

2018 tarihli *Şahsiyet* isimli internet dizisi ise alzheimer hastası yaşlı biri olan Agâh beyin, geçmişte bir çocuğa tecavüz eden kişileri öldürmesine yer verilmiştir. Bu dizinin son bölümünde Agâh bey, kendisini yakalayan polis Nevra’ya “sen hukuktan bahsediyorsun ben ise adaletten, ikisi aynı şey değil” diyerek Nevra’yı da, kendisinin haklı olduğuna ikna etmiş ve Agâh beyden sonra da Nevra bu tecavüz suçunu işlediği belirtilen kişileri öldürmeye devam etmiştir.

Tüm bunlardan hareketle polisiye tür yapımlarda hukuk adalet ilişkisinin sıkça tartışıldığı gerek tabii hukuktan yana olan gerekse de hukuki pozitivizmden yana olan görüşlerin bu yapımlarda çeşitli karakterler üzerinden bazen açık, bazen örtük şekillerde temsil edildiği söylenebilir. Bu yapımlarda tecavüz suçlularının, özellikle de çocuklara karşı tecavüz suçunu işleyenlerin aldıkları cezaların yetersiz görüldüğü, bu yüzden insanların hukukun dışına çıkarak kendi adaletlerini sağlamaya kalkıştığı ve bunun da toplumun bir kesimi tarafından desteklendiği görülmektedir. Türkiye özelinde bakıldığında tecavüz suçuna karşı verilen cezaların yetersiz olduğu ve caydırıcı olmadığı fikri son yıllarda iletişim kanallarının artmasıyla da pek çok mecrada siyasetçiden sanatçıya, hukukçudan psikologa toplumun pek çok kesimi tarafından dile getirilmekte, etkin ve caydırıcı kararların alınması gerektiği fikri öne sürülmektedir. Bu, toplumun hukukun dışına çıkılmasını istemesi değil, toplumun hukuktan kamu vicdanını rahatlatacak çözümler sunmasını istemesi şeklinde anlaşılmalıdır. Bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti de bu yönde girişimlerde bulunmaktadır. Böylesi bir ortamda beklentilerin, istedik şekilde olsun olmasın, yapımlarda da kendisine yer bulmuş olması kaçınılmaz bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

ABİSEL, Nilgün (2005). Türk Sineması Üzerine Yazılar. Ankara: Phoenix Yayınevi.

AYTAŞ, Murat- TÜYSÜZ Dilan (2011). “Türk Sinemasında Polisiye Türün Yükselişi”, 18. Uluslararası Altın Koza Film Festivali 1. Sinema Kongresi, Adana: 1-14.

ÇEVİK, Deniz Özlem (2010). “Ejder Kapanı”. Sinefil. http://www.mafm.boun.edu.tr/files/296_ejder_kapani.pdf, erişim tarihi 16.11.2018.

ERDOĞAN, Mustafa (2015). “Hukuk, Hukukun Üstünlüğü ve Adalet”. Haşim Kılıç’a Armağan: 331-350.

GÖZLER, Kemal (2008). “Tabii Hukuk ve Hukuki Pozitivizme Göre Adalet Kavramı”. Muhafazakâr Düşünce, Yıl 4. Sayı 15 Kış: 77-90.

KONDA Araştırma ve Danışmanlık Merkezi, (2010). Hukuk ve Adalet Algı ve Beklentiler, İstanbul.

TOPAKKAYA, Arslan (2008). “Adalet Kavramı Bağlamında Aristoteles-Platon Karşılaştırması”. Süleyman Demirel Üniversitesi Felsefe Dergisi, 3 (6): 27-47.

UYGUR, Gülriz (2004). “Adalet ve Hukuk Devleti”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2004: 29-38.